

INTERVJU MED KNUT LEJDSTRÖM

Här följer en intervju med förre jordbruksarbetaren Knut Lejdström ifrån Strömbacka. Den allra första delen av intervjun har tyvärr råkat ut för ett tekniskt missöde men där berättar Knut Lejdström om hur hans farfar kom ifrån Tyskland eller Belgien och som litet barn hittades ombord på en båt i Söderhamn där han togs om hand och så småningom hamnade i Strömbacka där han blev fiskare åt bruksdisponenten.

- ... Han hade sex syskon och dom bodde i en kåk fram på Strömbacka här i ett primitivt rum och där låg dom barnen på golvet på kvällarna och såg stjärnor genom dörren och då ville dom ha mat utav sin morsa då, men då hade hon ingen mat. "Det räcker med luften, somna alla barn". Gubben han var fiskare åt bolaget. På vintern gick han och lagade nät om kvällarna och så gick han i familjer och lagade skor för att han skulle få till ett mål mat och äta sig mätt. Det gick så undan för undan och barnskaran den växte opp, dom växte opp och vart medborgare ... Min far han var ju nittiosex år när han vart död han, han vart död på trettioåtta. Han var kry ända till sista veckorna, han var lite omtöcknad, annars var han ju bra. Då han var åttiotvå år gick han två och en halv mil långt ifrån Delsbo och hem till Strömbacka, och det tyckte han var bra själv att gå så långt för en åttiotvååring. Han talade om en gång för mig, min far, dom skulle - det var ingen affär på Strömbacka längre tillbaks inte - då skulle han gå och göra inköp vid en handlare i Västanfors, det är en och en halv mil härifrån. Då gick han på morgonen hemifrån omkring halvsjutiden sen han slutat i smedjan och då när han gjort inköpen på dan, då skulle han gå hem då på kvällen. Han var så trött så innan han kom hem - det var staket efter landsvägen - och då fick han vila mellan var stolpe, så trött var han. Och som han hittade till Kalle i grindstugan - det var en gård lite längre ner - och där bodde hans svärföräldrar. Där knackade han in sig och ville ligga där för han slapp inte hem. Då

hade han ungefär femtio meter hem till sin bostad, men han orkade inte gå hem utan han var så uttröttad, och då låg han där till på morgonen och då gick han hem. Han fick arbeta och slita han i alla dagar, och kry var han - ja, han gjorde fulla arbeten då han var sjuttiofem år - men då började krafterna svika för honom lite undan för undan.

- Vad hade han för yrke?

- Han var vallonsmed.

- Kan Ni berätta någonting om hans yrke som vallonsmed?

- Dom hade såna där långa gösar som dom låg i i vallonhårdarna, dom hade spett och spettade för att få till en smälta. Sen skulle den där smälta under en hammare och knackas så den vart jämn och fin.

Sedan när det vart ett stycke av den där smältan så skulle hon in i en vällugn sedan och skulle vändas så det skulle bli en järnstång av den. Det järnet vart export ända till England, men nu är det smidet blott ett minne på Strömbacka. Det vart nedlagt 1953 så det är blott ett minne det gamla smidet. Dom gamla smederna som var här, dom ligger i graven i Buråker största delen av dom och var inflyttningar. Men min far var född på Strömbacka han och så var det en god vän till honom som var född här. Sedan tog dom bara inflyttningar allihop. Dom kom ifrån Uppland och ifrån - ja lite här och där i landet - hitflyttades de gamla smederna. Det är ingen kvar utav dom nu inte. Den gamlaste smeden som är kvar nu han heter Edvin Widlund, och han är åttiofem år nu.

- Vad fanns det mer för industri här på Strömbacka än vallonsmidet, fanns det något annat?

- Ja det var räckarsmide då, dom räckte ut det där järnet sedan till långa stänger och det gick på en järnväg till Moviken här och sedan gick det på båt över Dellarna. Det gick ifrån Näsvisken och till Hurdiksvall och det fraktades i båt då sista gången.

- Vem gifte sig Er pappa med?

- Hon hette Kajsa Järnkrok och vart gift här och vi vart många syskon. Vi var tretton syskon och nu är jag den ende som är kvar av dom. Jag hade en syster som blev död i Stockholm, det blir två år nu i december så jag är ensam nu av den där syskonskaran. Hon for till Stockholm - ja hon for först till Dalarna - och där var hon i tre år, hos en kronofogde. Den kronofogden vart död han och sedan flyttade hans fruga till Stockholm och då följde hon med henne. Och där var hon med henne tills hon vart död och skötte henne för hon ville få lite arbete i hemmet. Hon fick ärva henne och fick ta ur hennes bo det hon ville, välja efter hennes tycke och så fick hon tolv tusen i kon-
tanter.

- Hur många bröder var ni i syskonskaran?

- Vi var sju bröder.

- Vad fick dom för yrke?

- En bror vart smed och en vart jordbrukare. Min bror - den som vart smed - han vart död för fjorton år sedan. Han åkte cykel ifrån samhället här och när han kom hit innanför bönhuset här då vart han död. Han stjalpte omkull mitt i vägen och då var han död. Och så hade jag en bror som vart död 1960 i Iggesund på Dellengården och så systemen vart död för två år sen blir det nu i december. Så nu är jag den ende kvar. Jag känner mig frisk och kry jag ... jag tycker jag är bra efter åldern. Det är många i den här åldern och dom som är yngre
- 60-70 år - dom är ju dåliga en del. Jag var till Iggesund i går till tandläkaren och jag hälsade på en gammal Strömbackabo som fyller 77 år nu i augusti och han var då väldigt dålig tyckte jag.

- Vad heter han?

- Han heter Johan Bergsman. Han var dålig, han låg där - jag har inte sett honom på nästan ett år snart - och han var väldigt dålig och såg så lidande ut på något vis, den där Johan Bergsman. Men han kände igen mig när jag kom dit och han frågade om det var Knut. Jaa, sa jag. Vad bra att du kom och hälsade på mig, sa han. Han tyckte det

var bra.

- Berätta någonting, herr Lejdström, om Er uppväxttid och Er skoltid här i Strömbacka.

- Jag gick i skolan här och jag slutade skolan 1901. Så gick jag i konfirmationsskolan 1902.

- Var det här i Strömbacka?

- Nej, det var i Bjuråker det, oppe vid kyrkan. Då gick vi för konfirmationsprästen där i fjorton dagar varenda månad, började i februari. Då skulle vi gå till Bjuråker då, och dit är det nästan två mil att gå då i den där dåliga vägen. Vi var etthundrafyra som gick för prästen då, och en gammal präst var det, han var så gammal då så han orkade ingenting. Och pojkarna var ju lite olydiga och så där vidare, men ... jag hade en kamrat med som satt bredvid mig och som bodde i Moviken och då han fick en fråga hade jag min mössa med boken i så han satt och läste innantill. Han kunde perfekt han. Då sade han till sist prästen "jag är brydd för att dom är så duktiga gossarna och flickorna så dåliga". Men flickorna hade inte läst innantill dom, men vi gjorde det och vi läste så bra allihopa pojkarna ... vi var bättre än flickorna, dom kunde ingenting. Men det var ju fusk, vi läste ju innantill vi. Fick jag frågan då satt Tryggve så här med sin mössa och läste innantill och då såg inte prästen det. Han var så gammal han så det var nästan slut med honom.

- Bodde Ni inneboende i Bjuråker?

- Jag var inneboende i Bjuråker och hade långt att gå, och jag fick gå nästan två och en halv kilometer till Bjuråkers prästgård. Den låg efter gamla vägen och där bor ju prästen än i dag. Och den där prästen ... vi var många och han var gammal och orkeslös. Vi var etthundrafyra stycken, och att kunna klara upp dom och ge dom frågor ... men han försökte så gott han kunde. Han sade en gång att pojkarna var väldigt duktiga den där vintern och flickorna kunde inte något. Ja, någonting, men ...

- Hur var det sedan vid konfirmationen?
- Vi konfirmerades söndagen efter pingst, det var 1902. Den dagen minns jag att det regnade väldigt. Så minns jag att det var två flickor som grät den där dagen.
- Kom föräldrarna ner till Bjuråker då?
- Dom åkte häst ner hit och skulle hämta mig hem sedan, det gick bra det också. Då hade jag fyllt femton år och var på det sextonde. Jag minns särskilt 1903 - jag jobbade ett tag då - då var det en gubbe som vart död här borta i Söderhinna, en gammal gubbe som jag var väl bekant med förut. Det var dagen före midsommaraftonen och då sa rät-taren här att "du får faktiskt köra in och hämta Fredrik Hammar och fara till kyrkan med honom". "Det vill jag inte". sade jag, "för jag tycker att jag är för ung". "Är du rädd gosse, gamla pojken?" sade han. "Ja jag vill inte fara ändå" sade jag "Jo, du ska fara" sade han. Jag for ner till Söderhinna och det var dagen före mid-sommarafton och vi kom till Bjuråker och det gick bra. När vi kom fram - det var en väldigt stor karl det där, han vägde någonting på hundra kilo - jag var väl bekant med honom, han bodde i Söderhinna sedan han blev gammal. Så kom jag fram till kyrkan då. Där var det en gammal kyrkvaktmästare som hette Frank, en ... ja, jag vet inte vad jag skall kalla honom för, han var obildad som man säger. Ja, så skulle han ner i graven då. Vi drog vagnen ända till graven på kyrkogården, det var en vardag Men så var vi tvungen att ha någon mer till hjälp för att få ner honom. Då var det en som sprang på vägen och han ropade på honom - han var bekant med honom - "kom och hjälp oss med gubben här, vi ska ha ner honom i graven". Ja han kom dit och då ställde vi oss i den ena ändan där fötterna var med varsin lina och Franken var i den andra ändan. Och när hon kom ner kistan vart hon sned. Då hoppade han ner direkt i graven och vred kistan rätt den där Frank. Så det gick bra.
- Vad fick ni börja med för arbeten sedan?

- Jag var tretton år - ja, jag jobbade litet innan jag blev konfirmerad också - men jag hade sådana här småjobb ... buskhuggning och ett och annat - men dåligt betalt. Vi arbetade ifrån sex på morgonen och till sju på kvällen och då hade vi kanske trettiofem öre. Men det är ju längesedan. Men tänk vad tiden har gått fort sedan. Bara sedan jag låg i militärtjänsten, och det är nu sextio år sedan jag låg där, 1909, och nu är det 1969. Vi låg där i 323 dygn på en gång.

- Var var det? *Var i Östersund på A4, och det gick bra allting.*

- I Östersund på A4, och det gick bra allting. Dagpenningen var tjuugo öre om dan. Men då fick vi ett bra kaffe - man kallade det där kaffet för femtonöreskaffe - på mässen. Det var en bulle och så var det en kaka och en skorpa. Det var ju bra. Och så var det ett kaffe som kallades för tioöreskaffe och då var det bara en slät bulle. Och så bara slätt kaffe. Det gick bra det med. Min far och en kamrat till honom skulle ut i skogen och frakta hem ved en nyårsafton. Dom var unga då bägge två. Så skulle dom gå hem på kvällen från skogen och gå över den här Brukssjön. Då sa min far till kamraten att "nu tar vi bara några kvistar på kälken hem, för vi är uttröttade nu båda två så vi ska gå hem". "Nej", sade den andre, "jag ska ha fulla kälken med ved jag, allt jag kan lägga på och orkar ta". Men min far sa åt honom "vi är tvungen hem till kvällen" för det vart mörkt och nyårsafton var det och kallt var det. Han gav sig inte utan han skulle ha fullt lass ved och far gick före hem och hade bara några kvistar på sin kälke. När han hade gått ett stycke så tittade han bakom sig och då höll han på och lastade av kälken - det var tungt - den där andra. "Lasta av alltihop" sade far min, "för vi kommer inte hem, jag är trött jag med, och du är trött". Då lastade han av halva kälken och så gick min far igen. När han kom på halva sjön och vände sig om och tittade höll han på och lastade av ved. "Lasta av alltihop", sa far, "för vi kommer inte hem. Jag är trött jag med så jag är nästan uttröttad". Nej, han skulle ha lite mer. Då gick far igen.

När han gått kanske en hundra meter tittade han bakom sig, för han vart efter den andre. Då hade han lastat av alltihop. "Ja nu kan hända att vi kommer hem" sa han. Då gick far igen men han hörde ingenting och då vände han sig om och tittade. Då hade han lagt sig på kälken och innan min far kom dit låg han och sov. "Inte går det här" sa min far, för det var kallt, en tjugo grader. "Du får försöka hålla i kälken du i stakarna och binda den i min så får jag försöka dra dig med så du kommer hem". Dom gjorde så en stund, men han ramlade omkull. Då fick han lägga honom på sin kälke och dra honom hem. När dom kom hem till Strömbacka - då bodde han vid sjön här - han hette Ernst den där gubben. När han kom hem så kom frugan ut och då var klockan halv sex på nyårskvällen. Dom fick dra in honom, för dom orkade inte bära honom och han orkade inte ett dugg själv. Dom fick ta in honom båda två. Dom hade öppen spis inne, inte en sådan där järnspis som är nu, och så lade dom honom framför spisen och eldade och där låg han och sov hela natten. På morgonen frågade frugan, men då mindes han inte ett dugg av vad som hänt. Han var uttröttad och led, gubben. Det talade min far mycket om för mig. Det var en kraftig gubbe, han var stor väldigt. Men min far var inte kraftig, men han var nervstarkare han, han hade bättre nerver. Så dom kom hem den gången också.

- Brukade Er far berätta mycket för Er?

- Han berättade mycket sådana där gamla minnen, far, vad han hade varit med på undan för undan. Han talade om en gång far att han var till Hudiksvall och skulle efter - ja, då var han sjutton, aderton år - då skulle han efter sprit åt bolaget, brännvin dom kallar det. Det var till jul, midsommar och påsk. Då for han till Hudiksvall en kväll sent - det var inga förbindelser med några båtar då - och när han kom till Forsa hade han brännvinsfaten - det var hundra liter i dom - när han kom till Forsa ... det var mörkt på kvällen. Då kom det två stycken ut ur skogen och ville åka med honom. "Ja ni ska få

åka bara jag kommer uppför backen" sade han. Dom gick bakefter och höll i vagnen. Han hade två riktigt morska hästar. Men när dom kom fram i jämnhöjd så tog han piskan och gav den ena hästen så han högg i på en gång och den ene ramlade i rännstenen. Men den andre höll fast och sa att han skulle stanna bara. Dom tänkte stjäla brännvinsfat för honom. Så han klarade sig den gången också. - Ska jag tala om när dom stal brännvin först, i magasinet här?

- Det låter spännande ja.

- Jo, det var pojkar, kamrater till min far - dom var en fem, sex stycken - då hade bolaget brännvin i statmagasinet borta här vid sjön. Då ville dom ha brännvin och då var det gluggar som dom kröp in i och tog brännvin. När dom kom in då så fick dom ju brännvin och så vart dom fulla. Så skulle dom få straff för det där att dom hade stulit brännvin då. Då skulle dom upp på kontoret och få spö, spöstraff. Dom skulle ha straff efter vad dom hade gjort, dom skulle få mer eller mindre. Dom skulle lägga sig på en bänk på magen, och så skulle en hålla i armarna och en i benen och så skulle en slå, vissa slag då med en lång flätad läderdagg. Det var min far med på. Det gick bra sedan han hade fått ett slag sade han ... Men efter det så satte dom dit järntenar i de där gluggarna så dom kunde inte gå in då ... På hösten när det vart äpplen skulle dom stjäla äpplen efter Bärsjövägen, dom hade inhägnade äppelträd där. Då hade han lagt dit rävsaxen där inspektor Högberg och tänkte dom skulle komma i den äppeltjuvarna. Dom var bra många den där kvällen. När dom kom dit var det månljust, så dom såg det blänkte i saxen i förväg. Då kastade dom dit en klump i saxen så den slog igen. Sedan bar dom saxen ner i Malsbosjön här och där ska den ligga än i dag.

- Var det vanligt att man fick stryk på det där viset som Ni berättade?

- Ja dom skulle ha stryk ... det var ett sorts straff dom hade alla bolag på den tiden.

- Men det där har försvunnit sedan dess.

Han berättade min far att det var tre bröder som bodde i en by rätt långt ifrån, en två, tre mil. Dom hade varit fram flera gånger dom där bröderna och så skulle dom fram då en gång till. En som bodde här framme hade hört att det kom någon på sjön och dom for fram och skrek och vrålade så dom trodde att dom var tokiga. Dom var i fullt humör. Ju närmare bruket dom kom, mer rann humöret på dom, och när dom kom upp på kontoret så var det stängt. Den första kastade upp kontorsdörren direkt. En bokhållare hann ut och gömma sig för han kastade sig ut genom fönstret. Dom gjorde husrent alldeles. Det vart inget kvar. Då var det slut, det vart inget spöstraff den gången. Det var ju många som fick det där spöstraffet. Skulle dom upp och ha ett slag en gång ökades det till två andra gången... och undan för undan. Om man fick ett ålagt straff kunde man få tjugo spö. Det skulle man ha, men man kunde inte få det på en gång.

- Ska vi berätta om midsommar då?

- Sedan gammalt tillbaka här vid Strömbacka så bryggde dom dricka själva eller öl, som man kallar det. Då skulle man få utav det där drickat då. Dom fick två kannor en del och en del fick kanske en kanna. Och så fick de dela ut en sill och en kaka bröd. Smederna fick två kakor bröd och två sillar. Så reste dom majstång här på eftermiddagen. Det var en gammal rättare som vi hade här då, han är död nu för många år sedan, han ledde den där stångresningen och klädningen och allting. När dom skulle resa majstången så skulle dom skjuta. Då sköt dom ett skott först för att kalla ihop folket så dom kunde hjälpa till att resa och sedan efter en stund sköt dom ett skott till. Tredje skottet som kom, då skulle det vara färdigt att resa. Så bar dom fram en ölså och så fick dom dricka med skopa ur ölsån så mycket dom ville allihop som reste majstången. Sedan man fått den rest vart det ringlekar kring majstången och så spelade två spelmän fiol och sedan dom hade spelat och haft dom där ringlekarna så marscherade dom upp på danslogen. Det var i vagnshuset men det är rivet nu.

Sista danslogen dom hade är under rivning nu, så det var sista gången midsommarhelgen 1968 som midsommarsbalen var här. Då var det slut. Nu i midsomras tyckte jag att det var väldigt dött efter landsvägen här, inget folk, det var dåligt. På den tiden när jag var ung var det så mycket folk att det var efter hela gatan. Dom höll på hela nätterna och dansade här då. Men nu på sista tiden så har dom haft teateramatörer och så ordningsvakter men när jag var ung hade vi inga ordningsvakter.

- Hände det inte att brukspojarna kom ihop sig med bondpojarna?

- Jo, dom kom ihop sig. Jag minns en midsommar, det var 1905 eller 1906 ... det var annat till slagsmål då. Men inte slog dom ihjäl varandra heller. Nu är det ordningsvakter här, men dom är ihop och slåss nu också, lika mycket som förut. Men nu är det blott ett minne alltihop.

- Stod smedjan på midsommaren?

- Ja dom slog igen smedjan varje lördag klockan tolv efter sista skiftet och så stod den till på måndagen. Men gammalt tillbaka då smidde dom på söndagskvällarna från klockan fyra och smidde till lördagarna klockan elva veckan efter. Men det är borttaget, det är blott ett minne allt det där nu. Det är gamla minnen som tränger fram bara.

- Var det något annat tillfälle under året som ni firade lika festligt som midsommar?

- Ja, påsken firade vi lite mer än vanligt då. Nu är ju ungdomen här borta, men då på vintern hade vi mycket ... ja, det är nedlagt allting nu, det finns inte något att roa sig med. Ungdomen får fara häri från om dom ska ha något roligt. På en biograf eller en danslokal ... Det är nedlagt alltihop här. Det är mycket ovan när man minns tillbaka.

- Hur firade ni jul t.ex.?

- Vi högg alltid julgranar till jul på den tiden. Dom högg gran då så sent som julafton. Men nu hugger dom fjorton dagar före julafton.

Dom firade jul då ... ja, dom var i lag släkten och åt middag och så vidare och hade lite samkväm.

- Vad åt dom till middag?

- Vi åt gryngröt och vi åt lutfisk och ... det var mycket hemlagad mat då, det är det inte nu heller - och ättikssill hade man gjort det var julmaten det, och gryngröt och fisk.

- Fick ni julklappar när ni var små?

- Ja, vi fick julklappar också. Fast dom var primitiva julklapparna då, men det fanns julklappar. Vi fick mycket julklappar då, och julklappar ger vi ju än i dag vi också.

- Fanns det någon julotta i kapellet?

- Det var julotta i kapellet på den tiden och den här disponent Bovallius talade en gång, det här julevangeliet. Så var det en till som dom kallade för andra ottan och han talade då också. Det var två predikningar då. Kyrkan var kall på den tiden så man satt där och slog händerna och sparkade fötterna för man frös. Då var kyrkan så full av folk, dom kom hit från byarna, ända från Frisbo och Lännsjö, det var ju folk här så dom slapp inte in i kyrkan. Nu är kyrkan moderniserad med centralvärme och allting och snyggt är det. Jag var dit en julotta - det är väl kanske en fyra år sedan - och det var sju eller åtta stycken där i julottan. Jag var dit på nyårsbön nu, det var två år sen, då var det fem stycken. Och nu är prästen hit rätt ofta och han kan ha fyra-fem stycken, det är hela skaran det. När jag var liten då var prästen hit ifrån Norrbo en gång i månaden, klockan halv fem var han hit. Det var fulla kyrkan med folk så en del slapp inte in utan fick stå utanför. Men nu är de där tiderna borta. Folk har inte tid med kyrkan nu, inte några. Men då var dom intresserade, dom gick gammal och ung, men nu är det slut.

- Gifte man sig här i kapellet också?

- Jadå, det gjorde dom. Dom har gift sig här och döpt sig och tagit nattvarden, fast dom har kyrkan i Bjuråker också. Det där kapellet

kostade dom på nu säkert etthundratjugofemtusen för en åtta nio år sedan. Men ingen går dit. Men dom gick dit när det var omodernt där och kallt på vintern och satt och frös, men nu går ingen när det är modernt.

- Fanns det någon frikyrklig verksamhet här i Strömbacka?
- Ja det fanns en missionsförsamling och det var mycket folk här som var med i den där församlingen då, det var många på Strömbacka. Men så kom pingströrelsen och trängde undan den där församlingen. Då vart det pingstvännen, men nu är det inte många här på Strömbacka. Det är kanske högst fem-sex stycken det är kanske inte det heller. Förr var det möten och dom hade predikanter här, men nu är det alldeles slut. Det försvinner från Strömbacka alltihop.
- Vad använde dom för lokal för sina möten?
- Dom hade en lokal här som dom köpte utav bolaget och renoverade, det är väl en femton år sedan... ja, den står ju tom nu den. Och så hade godtemplarna en lokal som dom renoverat och gjort snygg, och den står så gott som tom. Dom är väl kanske tio-tolv godtemplare. När jag var ung var godtemplarna åttio-nittio, ja hundra ibland. Men det försvinner alltihop. ... Affären är nedlagd och posten är nedlagd och bensinmacken. Ja, det är konstiga tider.
- Ni sade att det var så många med i Godtemplarföreningen?
- Ja.
- Behövdes det som motvikt till superiet här?
- Ja, det var det mycket ... och godtemplarna då, dom var ju oärliga på samma gång, dom kunde suppa också.
- Så värre var det inte?
- Att vara godtemplare då - nej, det var inte rätt i alla fall det, det var ju oärligt för godtemplare att suppa. Jag vet många som gjorde det, men det gick inte i längden. Det var lite livligt här på Strömbacka då, vi hade en liten festplats här nere där Åkesson nu har

sitt åkeri, det var ju nöjen utav alla slag. Men nu är det alldeles slut här, inte några nöjen alls. Det försvinner.

- Vad var det för sorts nöjen då?

- Vi hade dans och så vidare och så hade vi fester och så var det mycket annat som vi hade att förnöja oss med själva, billigt och bra, men nu ... jag vet inte hur det är nu, det går ingenting nu alls .

- Om Ni skulle berätta litet om vilka olika arbeten Ni har haft här på Strömbacka?

- Ja jag har gått på jordbruket nästan hela mitt liv, men jag har ju gjort olika arbeten. Jag har kört timmer på vintern och jag har kört kastved och kol har jag kört och litet av varje. På sommaren är det jordbruket och det går hela sommaren åt till, innan det blir klart med sådden och körning och allting. Jag slutade jordbruket 1947. Sedan jobbade jag som privat i 22 år åt en byggmästare här. Jag slutade jobba 1955, men då jobbade jag till och från åt en kassör här och skötte gården åt honom, rensning o.s.v. i tre år. Men då slutade jag där också för jag fick skatta för pensionen så jag hade inte råd att arbeta där. Det vart för mycket skatt. Nu har jag inte gjort någonting sedan 1962. Men bra har vi det, vi har det väldigt bra. Man kan inte bättre önska sig än vad man har nu, det får jag lov att säga.

- Har det varit besvärligt?

- Det kan man inte säga heller. Sedan vi vart gifta har vi haft det bra, och likaså när jag var hemma hos mina föräldrar. Inte hade vi så dåligt då heller, fast dagpenningen var primitiv då mot vad den är nu.

- Men det var aldrig någon nöd?

- Nej, det kan man inte säga att det var nöd någon gång, det var det inte, fast det var inte något överflöd. Men inte var det någon nöd. Men det var många olika familjer då också, och det är så nu med, tänker jag.

- Vad var det för skillnader förr, vilka hade det bäst och vilka hade

det sämre ställt?

- Ja, vad ska jag säga ... det var nog många som krånglade med ekonomin själva också, dom hade pengar men dom skötte dom inte. Många var det ju sämre för för dom var ju stora familjer och hade många småbarn och en som jobbade bara. 1916 då vi gifte oss körde jag i skogen. Då var dagpenningen 2.50 om dagen för åtta-nio timmar. I dag är den dagpenningen sextioåtta kronor. Det är skillnad det, det är stor skillnad.

- Det är det allt.

- Dom tjänar pengar nu.

- Har Ni någon uppfattning om vem som hade de högsta förtjänsterna på bruket?

- ... Ja, en huggare nu går ju upp till en 28-29 tusen men det är många som har mindre också. Men då var det inte mer än ... 1923 hade jag tjänat 1200 kronor och det är 46 år sedan. Det var inte mycket då heller ... Nu är det ju mycket högre.

- De som arbetade i lantbruket, tjänade de mindre än de som arbetade i smedjan t.ex.?

- Ja, dom tjänade mindre. Det har varit så jämt längre tillbaka, att dom som var i smedjan, dom tjänade mer. Jordbruket var ju lite under det. Men nu är ju jordbruket uppskruvat så det är ju bra det också nu. Det är ju genom landsorganisationen det att dom har kommit upp. Dom tjänar kanske ända upp till nio kronor i timmen nu en jordbrukare. Men här är jordbruket nedlagt nu, det finns inte något jordbruk alls här på Strömbacka nu. Det ligger kans en 300 tunnland öde, dom har sått skog på dom ända härifrån till Moviken och i alla byar är det nedlagt jordbruket.

- Hur pass mycket kreatur hade de förut på jordbruket?

- Alla familjer här på Strömbacka hade två kor, dom hade tre en del. Disponent Bovallius hade ända upp till 17-18 kor och så hade dom väl en 24 hästar här. Men det fanns inga bilar eller lastbilar inte.

- Han flyttade härifrån Bovallius 1923, till Hudiksvall, och nu är han död han med. Men han har två döttrar i Hudiksvall. Den ena heter Irma Tigerström och den andra heter Elly Selterby. Irma är åttio år, hon, och fru Selterby är väl sjuttionio, tror jag. Så hade dom en bror som vart död i Gävle -64 som var jägmästare, så de är de båda kvar nu.
- Om familjerna hade två kor, hade dom ett litet lantställe då också, som dom kunde föda korna på?
- Ja, dom hade jordbruk som födde den där kon eller två. Men det var många som hade tre kor också, som var stora familjer. Då fick dom köpa hö, då räckte inte höet till.
- Hur hade ni det i Ert föräldrahem?
- Vi hade tre kor jämt vi, men då köpte vi mycket hö, för det räckte inte. Dom hade en jordbit här, men den jorden är borta alldeles, det är byggt vägar där.
- Hade ni gris eller höns också?
- Ja vi hade höns och gris också. Det gick bra då för familjen, det var inte mycket kontanter men det var naturaförmånerna som hjälpte upp det. Dom hade mjölk, och dom hade potatis och lite annat. Det hade inte gått annars för dem. Och så fick smederna ta ut på det här magasinet som fanns lite råg och korn, fick det billigt, som ingen annan fick. Och så fick dom ta ut lite malt och sill och strömming som dom fick för extra billigt pris då. Så fiskade dom då på sommaren smederna och jordbrukarna, så dom höll fisk själva och det var ju billigt.
- När kom det affär till Strömbacka?
- Första affären den kom till Strömbacka - jag var väl inte född då - jag kan inte säga årtal, men min far var helt ung när han var ner till affären. Dom hade den affären öppen på en verkstad, det var en från Hudiksvall som hade affären här. Han hade ett biträde som skötte affären, men det var en Hudiksvallsbo som var ägare till den. Han var

ner hit en gång i månaden och såg över den där affären. Sen var det en som tog emot den där affären som hette Ivarsson, han hade den sedan men den är nedlagd den också nu, den låg här efter Bärsjövägen. Då bildades det en handelsförening här 1907 men då gick den dåligt. Många olika föreståndare var här, och -61 vart den nedlagd den också. Sedan kom det hit en handlare från Ljusne. Han var här i sex år, men det är tre år sedan affären lades ned nu. Han hade affären framme här, men den står tom nu. Den affären rår Hakons om, i Sundsvall. Dom byggde den där affären, så fick dom hyra den sedan konsumtionsföreningen. Den är nedlagd den affären också. Men det går ju bus-sar, Konsum-bussen går två dagar i veckan och så går det en ifrån Norrbo och en ifrån Delsbo. Bryggarbil går det här också, så nog finns det möjligheter.

- Men förut var det mycket av det där som man fick göra i hemmet, som inte fanns att köpa? Som Er mamma, hon fick väl baka och ...?

- Baka och brygga och allting.

- Kan Ni berätta litet om det?

- Dom bryggde dricka som dom hade i sådana där stora trätunnor med en tapp i och då hade dom dricka så det räckte. Så snart det höll på att ta slut hade man bryggning igen. Det höll man på med vinter och sommar. På så sätt så har dom mindre dricka nu än dom hade då. Dom köper ju nu, men det vill inte räcka till det. Men då gjorde dom mycket själva, dom bakade ju bröd. Dom bakade på höstarna, minns jag, mycket bröd så att det skulle räcka hela vintern, ja flera kilo bakade dom bröd på.

- Fanns det en särskild bakstuga?

- Det hade dom. Den är nedriven den bakstugan nu. Där bakade dom då så att dom hade bröd för hela vintern. På våren vart det bakning så det räckte till hösten igen. Dom bakade inte jämt, utan bakade så dom hade bröd i förväg.

- Väva fick väl Er mamma göra också?

- Ja, dom vävde också. Jag har vävstolar kvar här nere i lidret än efter mina föräldrar och mycket annan gammal vävutrustning. Dom vävde allting, lakan och handdukar, och sydde kläder själva, skjortor och underkläder. Men nu ska det köpas bara.
- Beredde hon linet själv, Er mor?
- Ja, det gjorde hon. Hon köpte lin hos bandskäraren och gjorde allting själv. ... Dom hade två spinnrockar, minns jag, som var i farten jämt. Vi har en kvar på vinden än efter mina föräldrar. Dom fick slita bra gammalt tillbaka i familjen. Så skulle dom sköta huset med och många barn hade dom. Men så är det inte nu, dom har bara ett eller två, somliga är utan också.
- Kan Ni berätta någonting om vad det var för mat ni åt som oftast?
- ... Ärtsoppa åt vi mycket och pannkakor och blodpudding och inlagd sill. Det var det bästa smörgåspålägget, det, inlagd sill. Det var mycket annan också som vi fick äta. Då var det hemlagad mat, men nu är det ju mycket mat som man skall köpa. Det gick ju bra det också. Tiderna har förändrats mycket nu. Oj, vad det har förändrats allting!
- Bodde Ni kvar hemma ända tills Ni gifte Er?
- Ja, det gjorde jag. Till 1916. Jag är född här i en kåk i närheten. Den som bor där nu heter Oskar Ström. Var Ni in till Ärfström?
- Ja.
- Där bodde vi i nio år. Sedan bodde jag i en kåk vid Bjärsjövägen och där bodde jag också nio år. Men så flyttade jag hem hit -35 och köpte den här kåken utav bolaget. Det är min egen kåk det här. Den här kåken gav jag 350 kronor för, det är trettifem år sedan. Men jag har kostat på den mycket sedan invändigt. Elektrisk värme och elektrisk varmvattenberedare ... Ja, det är mycket pengar om man ska räkna ihop det. Det har gått lite undan för undan det med. - Furberg som gick fram, han hade sin morsa i en gammal kåk ... och då var han fram hit till skogschefen och frågade om han inte kunde få något åt mor sin för myrorna kom in. "Ja dom ska ha maten dom med" sa skogs-

chefen. Han hette Tigerström. ... Då gick han hem fadern åt honom. Dom var så fast för myror på den tiden så myrorna kom in i fastigheten. Om det var sanning ... men i alla fall så visade dom den där Tigerström hur det var.

- Hur låter den där visan dom diktade?

- På bruket där finnes en Tigerström grym mot fattiga sjuka han är ej så öm. Därför han straffas av Herren, vår Gud för att han ej hållit hans kärlekens bud. En här utav myror en dag stiger fram där Tigerström bodde i villan så grann. Förtörnad han såg uppå myrorna där "vad fan skall ni här".

"Vi hit blivit skickad av gumman som du ej vill hjälpa från myror och nöd".

"Sparskräddare kungliga kallas vi för på Konungens skifte vi knogar och vad kungen än säger det ger vi nu fan vi tar nu alltsammans, båd' tallar och gran. Från Strömbacka tar vi all vår proviant vi handlar på krita av

En gång har han lovat oss alla ett rus emedan vi väntas kan bestå en pris snus."

"Det fläsket jag säljer är prima, se här på grisen du får som du ser men smaka den biten, den svarar jag för".

Nu stundar snart julen, då tar vi en klar och ingen utav oss på vallen blir kvar Till fjällor och gumman vi kosan då styr och Stenström skall skjutas och snön kring oss yr.

- Vem har gjort den där visan?

- Det var en som var här ifrån Brännåsen, han hette Högvall. Den visan vart tryckt då och dom köpte den men ... Han sålde den där visan, det gick ut flera exemplar. Den där Tigerström bodde här borta vid Bjärsjövägen... det var sanning. Då hade Tigerström frågat en grannkarl till den där Furberg hur det låg till med det där. Hennes pojke hette ju Englund men dom kallade honom för Tuppen. "Vi är fast för den där Englunds morsa", sa han ... Tigerström var grym mot folket ...

- Visste Tigerström om den där visan också?

- Ja, vad skulle han tycka? Han var tvingad bara ...

- Vill Ni berätta den där historien om P A Tanm också?

- Tamm?
- Att han var ett hittebarn var det Ni berättade.
- Ja dom sade att han ... dom fick tag i honom på vägen någon och sade att dom ville ta honom. "Ja, ta mej då", sa han och då vart det P A Tamm efter den gåtan. Min far mindes den där P A Tamm bra. Han dog 1856 och min far var ju född 1842 så han var bra gammal då han, han mindes väl att han var här på sommaren. Han gjorde två slussar i Näsvisken den där P A Tamm, dom byggde slussar ner till Havssjö. ... engelsmännen som var i stan och hade den där sågen och den där gamla handlaren, dom kunde inte komma sams. Dom skulle bygga en bana från Hudiksvall till Forsakyrka, en smalspårig järnväg. Han stannade där vid Forsakyrka med de där bägge slussarna. De där slussarna skulle kosta en halv miljon, två slussar, och när han kom till Forsakyrka då stannade han där. Femton år efteråt vart den Ljusdalsbanan byggd ifrån Hudiksvall till Näsvisken. ... Då gick båten där, då var slussen nedlagd så de där slussarna gick bara i femton år. Han såg inte långt framför sig hur det skulle gå med det där. ... Han vart död den där gubben -56 och hans verk vart inte fullbordat förrän 1860.
- Var han omtyckt här på bruket, Tammen?
- Det var han nog. Det var en snäll gubbe som min far berättade. Han var ju ung då han, men han mindes honom ändå. Han var envåldshärskare på Strömbacka och Österbybruk rådde han ju om också, den där gubben Tamm.
- Har Er far berättat några historier om honom?
- Jag vet inte så många historier, men han var väldigt bra den där gubben Tamm. När han vart död var det en som hette Österberg som tog hand om den där bebyggelsen och fullbordade den.
- Jag tänkte fråga Er ... när Ni var ung, de gamla då, talade de någonting om vidskepelse och sådana där ting?
- Det gjorde dom på kvällarna, och vi vart rädda, vi trodde det där vi.

Inte var det någon sanning i det. Jag hade en moster som bodde uppe i en gård här som dom kallade för Verksgården. Det var två gårdar, men dom är nedrivna nu. Och min mamma och moster, de var syskon. Då kom min moster, moster Brita, hit på kvällarna och talade om vidskepelse och vi blev rädda. Vi kunde vakna mitt i natten och gråta för sådan där vidskepelse och "skrompen" kallade de det. Och vi blev rädda. Vi var ju små. Vi trodde det där vi. Jag vet en gård här i Bjuråker innan man kommer fram till Träskån i Bjuråker vid gamla vägen nu och den gården måste ha varit skroflig. När jag gick och läste då gick en opp i nattvardsskolan så var det länge och så är det än idag. Han står så närma vägen så han står inte längre från vägen än knappast den där kåken. Men inte längre från. Det är en gammal grå hög kåk. Och den kåken säger dom att ... det har varit oknytt i alla tider. Och det har jag hört och det hör jag än idag. Men om det är sanning det kan jag säga hä. Det var säga att det skulle ligga där en gång ensam. Han skulle ligga där, han sa dä han att jag ska int gå där ifrån men han gick därifrån på natta. Han fick int ligga ifred. Men jag kan int förstå hur det kan finnas nån till jag. Då tala han... i Moviken å en rättare som hetta Modig som vart dö, och så var det en som hetta Trygg och dom var ovänner jämt då när Modig leva. Dom var ovänner jämt. Och den Modig vart dö han. Och Trygg den han var uta i militärtjänst, han var sådan här soldat. Och han kom hem han och kom till Delsbo och så skulle han gå hem från Delsbo då och då han komma till Bjuråkers kyrka så han komma bort vid sockenstugan så kom han lag med den där Modig denne sa han själv och han kände igen rocken den han hade då han leva också sa han, å Trygg bodde här i Moviken han å skulle gå dit då och gick alldeles vid sidan hela vägen den där Modig och Trygg han var så uttröttad han när han kom fram till Anderbo så han skulle gå in dit och knack in sig på morronsidan då och få lite vatten för han var törstig. Och då hade inte

Trygg långt hem sen ä, han hade ungefär som härifrån kanske ner till samhälle här. Kom ut och sen han hade gått ett stycke..... Och då sa Tryggen var rena dagens sanning. Men då han gick hem då, när Tryggen gick hem då innan han kom till Moviken då var han hemma då och då såg han inte till en något mer. Inte vet jag om det ä sanning, men dä har jag hört många många gånger.

- Vad var det eljest man talade om för slags väsen som var i farten, var det tomtar eller vettar, eller...

- Vadå?

- Eran mamma, när hon satt här när ni var liten och dom pratade..

- Dom såta å språka om tocket där i flere timmar.

- Vad var det dom pratade om då, kommer ni ihåg någonting?

- Ja, dom språkade om tocket där om att dä va skroket på kyrkogårn.

Och då på den tiden var dom rädd för kyrkrån och då sått dom hela kvällarna mamma mi å så moster, den där Brita, som vi kalla, och språka om tocket där gammalt och vi vart rädd vi. Trodde det där vi.

Men inte ... och moster min var snål hon och hon var kall och väldigt

... hon var inte rädd nå. Och då hon gick hit på kvällarna då var det mörkt å hon bruka ha något vi kalla för eldbloss. Man hade tocke

här torrved som var sticker som var så här lång hopbuntat så dä var så här tjockt och så tände hon på i ändan, och då lyste den där när

hon gick efter vägen. När hon kom hit då till oss då så körde hon

den där i en snödriva här då och då hon gick hem då så tände hon på

den igen för att kunna klara sig när det blev mörkt. .... en gård

fanns en två två och en halv kilometer dit, men de gårdarna ä nedriven

nu. Å hit kom hon nästan varenda kväll på vintern då vid en halv sju

tiden å sått till framåt tio halv elva å bara språka tocket där. Å

vi vart rädd vi. Vi trodde det där vi.

- Talade dom om mjölkstulna kor någon gång?

- Jadå, jämt.

- Vad var det för något som låg bakom sånt, kommer ni ihåg det?

- Ja, dom sa att det var någon som hade velat köft mjölk men inte fick så skulle de göra något i stället då så att int korna kom hem. Dom sa det att gumman jag tala om som var fast för myrorna hon tog korna som var i skogen ho å så länge ho villa. Hon va så hon att ho tog.. det var på ett ställe där man var ... som inte korna gick till alls för dä va ... för ko. Dom la sig borta på kvällarna å dom fick gå och leta dom och ibland fick dom ligga tills dom kom hem själv på mornarna å. Men hon hade varit i en gård någon gång och villa lånt en sak har dom berättat i den där gårn men dä va int i den där gårn där korna inte låt hemma, men ho vart nekad och sen skedde det där.

- Hur var det i smedjan? Fanns det några småsaker där som kunde hjälpa till vid smidet?

- Ja, dom sa dä å. Jag vet en gång jag när jag skulle gå vad vi säger kallar för korsväg. Vi skulle gå ut då en skärtorsdagsrat då och då skulle en gå dit det fanns hjul som snodde. Och då skulle vi gå en kväll vi å från en lokal här uppe och ner dittan. Det skulle ske mellan ett och tolv, tolv och ett. Vi skulle gå dit då å så skulle vi få lära oss trolla å så där då. Vi var många som gick vi. Vi skulle gå dittan ner till sågen där då och så skulle vi gå dit då å ner dit då i hjulen. Men då vi kom på sågbron var det många som börja på att vända om och gå tillbaks och då vi kom fram till ingången var vi bara ett par tre kvar då å då vände vi om då å. Dom vart rädd då dom kom ner.

- Så det blev inget av det där då?

- Nej då. Ska man lära sig spela fiol gammalt tillbaks, gamla violister Dom har spelat i bäckar och då har han gubben där hjälpt till han å. Jaa, det är många...

- Fanns det något ställe här i Strömbacka som det var farligt att gå

till när det var mörkt eller något sådant där?

- Nej, det har jag inte hört ä, men dä språkas så mycket så. Jo, min far han hade den första affärn på Strömbacken han men inte var det en affär ä. Han tog hem varor från Hudiksvall som dom avyttra då åt en handlare där då å dä va .... jag har hört dom berätta, och då sålde dom ... men dä va vad man säger då ja vetmjöl, gryner,,. kaffe å socker å toppsocker som då dom sålde då.

- Var hade han den affären?

- Dom hade två rum då. Ett rum och kök. Då hade dom då affärn i rumme då. Då kan ni förstå att det var primitivt. Å de va inga öppettider utan då dom kom dit då så fick dom ge dom då vad dom skulle ha för saker. Men det minns inte jag, jag va inte född den gången men han har i alla fall haft dä. Så dä va ...

- Hur fick ni rum i hemmet alla syskonen när ni var 13 barn..

- Ja, se det ä 6 syskon. Vi var 13 men 6 syskon de va dö dom innan dom var född nån gång ä. Dom fanns inte i live, så vi va aldrig mer än 7 syskon någon gång. Dom vart dö ung. Dä gick en farsot eller va dä kallades. Scharlakansfeber och kikhosta gick här å så ... Men jag vet en ... Mossberg dom var många hemma, pojkar, dom var kanske en 6 7 pojkar... dom hade 2 rum dom å dä gick för dom å, men nu ska dä vara 3-4 rum och kök.

- Hur var det möblerat i erat föräldrahem?

- Det var nog primitivt de å, dä va nog inte mycket, de va gamla sängar å så vidare å gamla stolar å de va inte mycke då ä ... men vi hade ju mat, vi va alltid mätta och fick inte svälta nån gång ä. När min far växte upp, när com va liten ä, När dom begärde mat på kvällen då .... så dom somna. Det va då när gubben skulle ge sig iväg med den där ... och laga hans skor och ge familjen och få sig lite mat till kvällen han då. Jaa...

- När ni själv gifte er 1916, var det 1916?

- Ja.

- Hur gick det till då vid själva bröllopet?

- Ja bröllopet, men då var det 16, då var det kortsystem på allting här. Socker å kaffe å allt vad mat heta. Fanns inte. Vi fick kort till... tockna kuponger. Jag minns vi fick då vi var nygifta första halvåret vi fick 3 hg strösocker på en hel måna, å va var det? Dä skulle va bitsocker då å inte va det dä och så fick vi kaffe kanske 2 hg. Så dä va inget bröllop. Vi va bara till kyrkan i Bjuråker till prästen å vigdes å sen for vi hem bara å så åt vi midda själv. Vi hade två med oss, en karl å en dam som var govänn till Ella.

- Var det vanligt att man fick några presenter av goda vänner när

- Jo, det fick man då å. Vi fick ju mycke presenter, dä va då lika som nu å riktiga delar. Man gav oss mycke koppardelar då, koppar-kärl, så vi har kopparkärl på vind nu som vi har undanlagd nu hon har visst inte såna där kopparkärl Ella, inte nå, det ska va rostfritt nu. Vi har en kaffepanna på vind å så har vi två koppar-kärl, kastruller, som är obegagnat som är 53 år, dom har aldrig vart på elden någon gång. Men tänk va dä har gått fort sen då när 53 år har gått. Ojoj. Vad fort det går. Jag tycker det är bara en dröm. Nä, det har gått så fort. Å tänk då när jag låg i lumpen 19.. 59 å 60 år sen hur jag skulle kunna bli 82 år. Det kunde jag inte tänka. Då var jag 22, jag hade inte fyllt 22 än. Då tänkte jag det kan aldrig gå någon gång. Men det har gått.

- Ja det har det gjort, och gått bra tydligen.

- Ja, det har ju gått, det kan man ju inte säga något om nå. Å dä har varit lite motgångar ibland å, men dä har varit bättre med motgångar å.

- Skulle ni vilja berätta lite om ert eget arbete i jordbruket, vilka arbetstider ni hade å..

- Vad hade ni med er som matsäck?

- Ja, vi hade arbetstiden på jordbruket då, vi hade på vintern, det var vid mörkrets inbrott å på mornarna när det vart ljust, å förut var det på sommaren från kl. 6 till 7 på kvällen. Men den arbetstiden togs bort han 1909 tror jag det var, då vart det 10 timmar ifrån 6 då å till 6 på kvällarna. Å på den där arbetstiden då vi hade 12 timmar på sommarn hade vi ingen frukost ä utan det var en timme på middan vid 11-12, då hade vi middagstimmen då, sen var det inte nån rast nå, varken kaffe eller nånting på hela tiden, inte nå, dä var bara den där timmen vi hade till 7 på kvällen då. Då hade vi en vällingklocka som ringde här nu då, en vällingklocka ... å hon sitter på kontorsvägga nu uppsatt där. Då dom ringde då var det att göra kväll. På morgnarna kl. 6 var det samma ringning ... ordning å på kvällarna kl. 7 så ringde det då, då var det kväll. Men sen då togs ju den bort 1909. Det vart ju bara 10 timmar då å då ringde det kl. 7 på mornarna då å 6 på kvällarna. Det var två timmar mindre å det var ju bra.

- Ni har sysslat med många olika arbeten..

- Jag har kört mycket i skogen. Jag har kört mycket i skogen, väldigt. Timmer på vintern å ved å jag har kört foror från Delsbo järnvägsstation. Det skulle köras med häst hem allting på vintern, vartenda dugg. Allt vad produkter heta skulle hem, köras med häst. Men på sommaren gick dom på båt från Näsvisken över Dellen till Moviken då. Men nu är sjötrafiken borttagen också alldeles.

- Vilket arbete var hårdast tycker ni, som ni haft?

- Ja, det var nog timmerkörning, det var nog hårt på vintern dä. Vi fick köra korta dagar, mörkt vart dä fort å så skulle han köra foror då, man fick vara ute i mörker nästan halva tin. Dä gick ju dä å.

- Hade ni mat med er då som ni åt.

- Ja, vi fick ju ha mat med oss. Vi åt då, ... vi kunde inte nå hem ä.

- Vad hade ni med er som matsäck?

- Ja, det var smörgåsar och pannkakor, det var favoriträtten då. Pannkakor då va..., å på den tiden fanns int kaffeflaskor heller ä. Inte nå. Vi fick vara utan kaffe. Var det så vi ville ha så fick vi koka när vi kom närmare någon gård eller familj. Kaffeflaskan kom till 1912. Jag minns särskilt då vi var på Dellen och lassa timmer en gång en vinter och det var väldigt kallt. Då var det en gubbe där, det var en kamrat och jag, vi körde i lag vi då timmer å, han är död nu. Då sa han så här:" Nu kan ni få kaffe pojkar när vi har lasset av", sa han. "Jaså, kan vi få kaffe?" Då tog han upp en kaffeflaska på en halv liter. Ja, den där flaskan va ny å modern då. Ja, så sa den där andra kamraten till mig: "Är dä varmt i den där kaffeflaskan", sa han. "Ja". Då fick han ett mått först och dä va alldeles hett. Å då fick jag ett mått av en sen å bra kaffe. "Var har du köpt den här flaskan då", sa kamraten min då. "Ja. den köpte jag i Hudiksvall i går", sa han. "Den kosta 15 kronor", sa han. Men nu är dom ju billiga flaskorna, Och sen kom det hit flaskor lite då å då undan för undan. Å första flaskan jag köpte då ... å då skickade vi efter, vi skickade efter från Insjön i Dalarna, en firma där. Hon var en halvliters flaska och hon kosta nog ungefär 15-16 kronor. Å första dan vi skulle ha den där flaska skulle vi ha den där flaska i en ryggsäck, å vi skulle fara till ... den där dagen då, å så var den på staden ... å då slog hans skak rätt över ryggsäcken å där gick flaska. Då fick vi skicka efter ett glas sen då till samma firma, å då kostade det 8.50 innan jag fick hem dä. Så den första flaskan kostade uppåt 27-28 kronor och jag hade inte begagnat den än då ä. Jag har haft så mycke kaffeflaskor. Oj, vad kaffeflaskor jag har slagit sönt. Uh. Flytta så där i skogen å...

Ojojoj.

- Vad hade ni för arbetskläder i skogen?

- Ja, vi hade sådana där, mycket sådana där vadmalsbyxor, som man kallar. Tjock vadmal. Dom var ju bra dom där, för han vart inte våt ä. På sommarn hade vi blåställ. Men då var det inte noga hur man var klädd på den tiden. Det var primitivt dä. Men så är det inte nu ä. Nu skall det vara... Då vet jag att dom lappa olika, på byxorna sätta på en svart lapp. Men nu går det inte. Nä, jag hade mycket byxor som var lappade med olika lappar men det vill jag inte nu ä. Det vill jag inte. Då säger frugan att jag är kinkig, säger hon. Jaa, man skall vara snygg säger jag om man ska vara snygg. Annars kan man lika gärna låta bli.

- Vad hade ni på fötterna som stod emot kyla och väta?

- Vi hade... det fanns int gummiskor då, utan vi hade sådana här läderstövlar med långa skaft. Det var läder, det fanna inte gummistövlar då ä, på den tiden då ä. Dom kom väl till 19..., ja, låt mej si, 1930 då dom kom i farten. Så nu har dom ju bra skor så att dom klarar sig mot vätan, men inte är gummiskorna nå varma, si dä ä dom inte. Å då fick en ett par gummistövlar, eller stövlar då sådana där arbetsskor, en fick dom för en 11-12 kronor, men jag vet att dom gick upp dyrt ett tag dom där stövlarna, dom kom ända upp till 80-85 kronor, Det var under kristiden.

När jag kom från repetitionsmöte på hösten 1910 då var vi i Moviken å jobba en kusin och jag, det var på våren det där, och dä va 1910. Då fick vi gå den här vägen då, det var en mil fram och tillbaka, halvmil och en halvmil i taget då, å då var vi där en hel månad å då hade vi tjäna 40 kr. Å då sa han när vi fick avlöning på middan då och gick i lag, att nu har ni tjänat bra karlar den här månaden karlar sa han. Å då hade vi tjänat 40 kronor. Men det är ju länge sen 1910. Å 40 kronor tjänar man på en halv dag nu. Oj.

- Kunde man inte åka på banan ner till ...

- Nej det fanns inte alla gånger det. Man skulle vara nere i Moviken

kl. 7 på morronen, det passade inte med några åkningar ä. Då skulle en fara brått då å vara nere ett par timmar förut, å en ville inte dä heller ä. Men sen kom cykeln till å då gick dä ju bra.

- När började dom komma hit då ungefär?

- Cyklarna, ja, jag fick min cykel jag 1905, men dä va någon här 1904 eller 1903, kom första cyklarna hit, men dä va 1916-17 när dä vart någon fart här å blev mycket cyklar här. Å cykel blir aldrig modern nån gång ä, det blir den inte. Han är i farten jämt han. Jag var till dr. Melin jag å, ja, jag far dit ibland. Han frågade om jag fiska nå bra. "Nä", sa jag, "det gör jag inte, jag är dålig att fiska", sa jag. "Går ni i skogen då", "Ja", sa jag. "Cykel då"? "Ja", det gör jag", sa jag. "Det skall ni aldrig sluta med, man skall åka cykel jämt, det är bra idrott för människor det", sa han. "Sluta aldrig med cykel" sa han. Och det gör jag inte heller. Jag åker cykel nu å. När jag skulle åka första gången nu i maj månad var det lite ovanligt när jag gick pån. Men nu går det ju som olja igen.

- Gjorde ni ofta utflykter förr?

- Ja, jag for en gång och var ända upp åt Järvsö och ända åt Iggesund, Njutånger och åkte runt, och så åkte jag ut till Hudiksvall och kom den här vägen. Det var på kvällarna jag åkte. Det vart 11 mil det ikring. Det gjorde jag på en dag och kom hem å. Men inte skulle jag göra det nu å. Åka till Hudiksvall så där i den här trafiken ä. Men då var det ingen trafik efter vägen ä. Det fanns inte en lastbil å inte en personbil heller, det fanns inte nå.

- Gav ni er ut flera stycken då?

- Ja, vi for många då, vi for på fester å så där åt Bergsjö å Delsbo, vi for överallt. Det vart inte ordning förrän det vart lördagskväll så skulle en iväg åt något håll. Å skulle en till Delsbo så var det ju två å en halv mil, å skulle en till Bergsjö var det lika långt, å nu får man bara sätta sig i en bil å åka.

- Så ni åkte bort härifrån på lördagarna?
- Ja, det gjorde vi jämt på sommarn så. På vintern var det väl sämre man kunde inte cykla då, men på sommarn var vi överallt.
- Det fanns inga nöjen här i Strömbacka?
- Ja, det fanns då å då, men inte va de nå tätt ä. Då va någon fest på sommarn å... Men nu är dä ingenting ä. Det är ingen ungdom här nu heller. Jag vet inte vart ungdomen tar vägen ä. Dom bara far härifrån undan för undan. Flyttar ifrån.
- Var det många som flyttade och for förut av dom som arbetate på Strömbacka?
- Ja, det är många som har flyttat härifrån. Jag är säker att om jag får räkna över en kväll jag, så är det nog en 50 stycken, å dom lever ju än allihop. Dom är i Iggesund, dom är lite här å där överallt.
- Medan driften fortfarande var igång här?
- Ja, dom flytta ändå.
- Och kom hit några och...
- Ja, dom flytta ändå dom fast dom hade... Dom ville ha annat jobb. Dom trivas inte med de där smide heller. De ä ett museum, smedjan här nere nu vid ån vid bron där. Dom har ställt i ordning.
- Ja, det har jag hört ja.
- Ja, är ni intresserad av det där... Ja, det är gamla verktyger som är där nu å gamla hamrarna å lite annat å. Dom gjorde i ordning där, det är väl en tre år sen. Det ligger upplagt där de gamla verktygena där innan å, men de ä igenlåst där.
- Var det där er pappa arbetade?
- Ja, men det var tre hammarhus här då. Han har en vid Masbosjön där nere, kallas för nedre smedjan och den är nedriven å den arbete han i. Å så har vi en till vi kalla för lilla hammarn å han ä också riven, så de ä den övra nu som ä kvar som de har till museet å han slogs igen

1953, det var sista gången dom smi där. Å 1953 var då timmertransporten vart nedlagd på den här banan som var här å. En smalspårig bana som gick till Moviken från Dellen. Så de går ju allting, massaved å timmer på lastbil. Min far skulle lära sig smi vallon. Han kunde inte de förut han utan dom var å lärde i Forsmarksbruk i Uppland, ett bruk där som heter Forsmark. Där va han i 4 månader på sommarn. Det var två stycken, nej de var 3 som lärde sig det där. Dom var där hela sommarn då å lärde sig. Dom skulle lägga ner smidet på Forsmarksbruk å dom skulle lära sig då innan dom la ner det där smidet på Forsmark då. Dom var där i 4 månader å dom hade fritt allting med mat, de fick dom av Strömbacka Bruk då. När dom flyttade därifrån på hösten då så la dom ner smidet där. Då var det 3 smeder där som kom hit till Strömbacka, som flytta från Forsmarksbruk då. Men dom ä dö allihop nu dom. Dom har vart dö i 25 år, mer å. Å de va på 83 då smederna kom hit.

- Vad hade det varit förut då, som er far hade arbetat med?
- Min far?
- Eftersom han inte kunde...
- Min far... ett slag som dom kallade för tyskt smide. Det är inte alls lika de. Det var inte... Å de kunde han inte ha ändå ... Det var två stycken som skulle lära sig då, en skulle lära sig till vällare vid vällugnen å dom var 3 stycken som vart borta i 4 månader. Så vi var dit på sommarn mamma å jag å hälsa på en då en gång å då fick vi åka på bolagets bekostnad dit. Å då kostade biljetten från Hudiksvall då till Öregrund 5 kronor dubbelt på en båt fram och tillbaks. Det var ingenting dä. Men från Öregrund å till Forsmark var det 2 mil å de åkte man efter häst då. Så vi var där i en 8 dagar. 97 var en på utställning till Stockholm, ja det måste ha varit många härifrån på Strömbacka. Min mor var sta å min far va stä, men dom var borta då en vecka då i Stockholm, men de va primitivt i Stockholm

å mot vad det är nu. Ja, dä va svårt å ligga där. Usch. Ja. Jag har inte varit till Stockholm nu på 3 år. Men jag var dit varenda sommar å ... Ja, Stockholms stad intresserar mig inte nå dä, men jag vill se utikring ja bara. Stockholms stad intresserar mig inte nå alls nu ä. Inte nå.

- Det var mycket folk på Strömbacka förut?

- Ja, mycket folk. De ä nerrivet så många bostäder nu, nog var det hundra personer som jobbade då i smidjan, utom alla skogsjobbare å jordbrukare.

- Hur många var det i skogs- och jordbruket ungefär?

- Ja, då var det många, Vi var väl en... ja, på vintern hur många som helst, då var vi väl ungefär en 25 - 30. Nu går ju med maskin så mycke så det går åt mindre folk nu. Då skulle det ju gå med handkraft allting.

- Och så gick det olika transporter då ner till Moviken å det kom ...

- Ja, timmertransporterna till Moviken gick härifrån då på 3 järnvägs-vagnar. Dom finns kvar i Moviken än, å dom gick själv dom, man fick bromsa då, men oppför fick dom dras med hästar då. Men sista året kom det hit ett lok som gick med bensin, loket som drog, då vart hästarna överflödiga. Å nu är det där nedlagt, banan är riven å allting, varenda dugg. Loket sålde dom till skrot.

- Jaha

- Det var väldigt fint, snyggt i Moviken. Det var ju ... masugnar dom sköts genom Dellen där. Om man ser den där Dellen där Olga bor nu, vad fint det är.

- Det är mycket vackert.

- Ja.

- Var ni mycket samman med dom nere från Moviken förut?

- Ja, det var alldeles som om vi skulle ha varit bröder i Moviken med pojkar härifrån. Vi var i lag jämt. För i Moviken var det mycket

fester på sommarn, det gick båt dit då å då hade dom festplatsen där nere vid sjön, Björkparken. Det är väldigt fint där. Det var fester nästan varenda söndag för olika ... kom dit. Då va vi också på den där festen. Där Olga bor nu, han är väl kanske mycket över hundra år gammal. Dä ä gamla herrgården dä. Å den som står på gårn .... är gammal han å. Han är väl kanske, ja, nog ä dä väl kanske 90 år. Och Olgas man han är ... han å nu. Han heter Hermann Erlandsson. Jag tror inte han är född i Moviken han ä. Han kom till Helga men jag tror int han är född där inte. Hans far har varit dö i kanske en 25 år eller mer å. ... Dom komma med den där kvasten å skulle in då å så kom dom å skulle åka till Blåkulla då, å så var dom utklädd då till påskkäringar med långa halsdukar å långa kjolar å så skulle dom ge en påskvecka när dom kom in då. Å då ville dom släpp in dom mesamma, men man skulle ljuga in sig för att komma in, hitta på nå annat för att komma in då, å ... skulle få lite stryk då, spö då.

- Är det länge sedan det här påskfirandet.

- Ja, det ä länge sen det där skedde. Jag minns inte det där någe vidare, men jag minns att dom hölla på med det där gammalt tillbaks. Å så på jul då, visst ja, det glömde jag bort, på jul här då gick... då kom julbocken. Då hade dom en bock som var gjort då med horn då å så hade han tänder å så en fäll då. Det var en som bar den där julbocken. Å så var det en tiggare, en som blev tiggare då, å så hade dom en julstjärna å, å så skulle dom ha mat då i familjen då, å så skulle dom ha brännvin då å pengar skulle dom ha å. Å den där julbocken gick dom med på andra jul då. Dom här pojkarna här då, dom var en fem-sex stycken som gick med det där då, den där julbocken å skulle in till alla familjer då. Å sen då de fått ihop det där, maten, gjorde dom kalas i någon familj med det där som dom hade fått då. Dom tiggde pengar, dom tiggde mat, dom tiggde ju allt dom kunde få.

- Brukade dom sjunga någonting när dom gick?

- Ja, om å. Dom gjorde i början en skidskola här på i den där när, de å var en två år sen, å istället, ja, å var å stjärna, å hon hade brant å. Dä minns jag å. Men den där julbocken vart nog borttagen han när jag var liten. För när dom komma med den där julbocken på andra jul då, vi vart rädd vi barna. Vi var å gömde oss vi. Fast inte gjorde dom oss nånting ä. Men den hade någon gammal sed där som vart borttage. Joo, dom hade ... dom skulle sticka åt en ... julbocken å... han hade tänder där de va spikar dä . Så

gapa han så här å så stack vi lite limpa, så högg han fast limpan. Så vi tog en limpa å hova i en påse eller en säck. Ja, dä va tocke dä dä. Gamla seder som hade me jul då. Men dä ä borttage alltihop.

- Var det inte fettistan som det var något särskilt för barnen också?

- Jo, dom hade ... bruka åka här nere från, om man säger, från gamla affärn då ut igenom till gamla Masbosjön. Där åkte dom då opp med släde upp å ut å. Å dom hade mjölk å bullar å åt då. Ja, vi åkte där gamla å allihop.

- Jaså.

- Ja, vi åkte vi å fastän vi var en 19 - 20. Vi drog den där långa släden uppåt då, å sen åkte ner till Masbosjön igen då. Så höll vi på så till kl. 1 på natta. Dä va ju arbetsamt att dra släden å. Men att åka ner dä va ju bättre. Å så bruka hästen spela munspel då när vi åkte i den där släden. Men han är dö nu han, han for till Amerika han hette Algot Rann. Dä minns jag så väl så. Å nu ä dä borttage alltihop. Vartenda dugg.

- Var det mycket skidsport på vintern här?

- Nja, dä har varit dåligt med skidsporten på vintern. Dä har varit mycke dåligt. Å dä är det än i dag. Jag vet inte, man är inte direkt intresserad av skidor. Ja, nog kan dom åka här å, men inte ä dom med i nå tävlingar ä. Dä va dåligt intresserade i den där skidsporten väldigt.

- Skridskor då?

- Ja, dä å. Dom gjorde i ordning en skridskobana här nu i dammen där nere, de ä väl en fem år sen. En ishockeybana. Jaa, dä kostar 2 tusen kronor mä innan bolaget fick i ordning. Dä ä slut. Här har dom en idrottsplan härna uppe å dä ä slut dä. Dä inge intresse.

- Hade ni någon idrottsförening i er ungdom.

- Ja, dä va idrottsföreningar ett tag då men dä vart slut dä å.

- Vad gjorde dom där?

- Ja, dom hade allt möjligt. Dom spelade boll då, å ett å annat. Men dä ä slut dä alldeles nu. Å dom kostar på den då å gjorde dåligt vatten å jämt å fint, men så snögade de där igen då å då ville dom inte skotta snö där nån, å så vart dä slut. Ja, nu ä dä alldeles nerlagt alltihop. Nä, så skidsporten, dä ä väldigt dåligt med han. Alla åker här ändå nånting, men inte ä dä något med att räkna då inte. Dom ä så ointresserad. Jaa

- Tilläggas kan i efterhand att Knut Lejdström är född 1887 i Strömbacka. Hans hustru Edla föddes 1889 också i Strömbacka och var dotter till Anders Olof Järnkrok som var vallonsmed på bruket. Knut Lejdströms föräldrar hette Anders Fredrik Lejdström. Han levde mellan 1842 och 1938. Modern hette Kajsa Järnkrok, född 1845, död 1927. Också hon från Strömbacka. Knut Lejdströms mor och hustru som båda hette Järnkrok som flickor är släkt på långt håll. Hans farfar som invandrade till Sverige i 25-års åldern hette Gustav Lejdström. Han föddes 1800 och dog 1884. Hans hustru hette Karin Jonsson och var från Bergsjö. Knut Lejdström har också tillagt att visan om "När myrorna trängde in hos Tigerströms" var gjord 1911. Han berättar också om efteråt att hans pappa som vallonsmed var klädd i arbetet i hellång vit skjorta som skulle tvättas var lördag. Den ströks med veck på ärmarna och skulle vara fin till måndag morgnarna.

Skall vi ta den där historien då om er morbror?

- Jaha. Han heta Gill, men i dagligt tal kalla man en för Lill-Olle. Ja, då kom hit en fru här å knacka på å vill veta gamla minnen. Å då har jag ett gammalt minne, ett hundraårsminne, kanske är då gamlare å. Jag hade en morbror ja som skulle gå till Hudiksvall fjorton dagar före jul å hämta sprit eller brännvin på "Reningsverka" som vi säger åt. nära kamrater. Å då skulle han ha betalt för. Så gick han härifrån på morgonen brått, å så gick han från norra Dellen från Moviken å till ett som kallas för Hallbo, en gammal ångbåtsstation där, å där gick han därifrån över Hugg-socken då, Tuna å till Hudiksvall. Å då han kom till Hudiksvall skulle han hämta det där brännvinet. Å då fick han. Å så skulle han väl gå hem på kvällen då. Å när han kom tillbaka till Hallbo på kvällen då så var det mörkt. Då var alldeles några dagar före jul. Så vart då dimma på Dellen, så han gick ut han å visste inte vart han kom. Han bara gick han. Han sa själv att han hade gått ungefär 5-6 timmar på dan. Han gick å gick å till sist hamnade han i vatten i Iggesund, i ångbåtsränna som de hade gått båtar i här före jul då. Å då låg han där å fick tag i iskanten å skrek på hjälp. Å då dom komma dit då å skulle hjälpa han. "Ta kaggen först, ta kaggen först", sa han. Å det gjorde dom. Å då dom fick upp han, så fick han komma in då till den där kåken å skulle få torra kläder där då. Men han vägra. Dom bara vred ur rocken å byxorna så han vart törr. Å sen så på natten höll dimma på å skingra sig å då skulle han gå hem. Å då vart då Dellen igen. Så gick han Dellen då tills han komma till Moviken då, å då va en halv mil. Sen hade han en halv mil tills han komma hem å ändå från Moviken. Så då hade gått åt en hel dag å nästan en hel natt innan han kom hem. Å då han kom hem då knackade han på hemma då. Då hade dom funnit att han inte kommit hem nåt på kvällen, så dom var brydd då å hade vänta'n hela hela dygnet å då han kom hem då tala han om för frugan då hur då

hur dä hade gått till. Hur han gått till Dellen då å komma i ångbåtsränna. Å då fick han skällning från sin fruga så han fick aldrig göra de där nå mer, å ja, han fick stryk å av henne för han kunna göra så där. Han hade kunnat dränkt sig å. Jag minns den där gubben så bra å, förresten var han min morbror. Han hetta Gill men man kalla'n för Lill-Olle i dagligt tal. Å han gick här på Strömbacka å arbeta till 1903, då vart han dö. Då vart dä slut mä den där gubben. Å vi var småpojkar å jobba på jordbruke, å han var chef då han åt oss då å han var väldigt bra te å ha till chef den där gubben, å han var lättsam å inte var han elak på oss heller ä. Å så vidare. Å då han vart dö då, 1903 då, då skulle jag skära till hö då åt hästar till Stormyra dom kallar. Då skulle jag ha mä den där kista till där han bodde i Marksånret. Å jag var sjutton år gammal ja. Jag var lite skraj å. När jag tog kistan å lyfte in han på logen, å där låg han, å så skulle jag ta med honom hem i den där höskrindan å dä gick bra. Å så då 17 år, samma år som dä var där på midsommarn, dan före midsommarafton, då var det rättare här som hetta Bergström som var rättare. Han var ju som förman åt oss. Å då vart dä en gubbe dö i Sörinna här å då ville han att jag skulle hämta den där gubben å fara till Bjuråkers Körgård med han. Nä, dä ville jag inte, för att jag sa så att jag ville inte fara sa jag för jag tyckte dä va lite otrevligt. Å, ä du rädd du gamla pojken, sa han. Men jag for ändå jag. For till Sörinna å hämta den där gubben jag. Å dä var ungefär en halvmil till Sörinna härifrån. Å när jag kom dit då, så var det folk där då som lyfta på han då å hanses måg följde mig fram till stortallen han då. Dä var sämre väg till Sörinna men tallen var på allmänna vägen då. Å sen for jag till Bjuråker me han ensammen. Å då var det en kyrkvaktare där då som hetta Frank. Å då skulle han in där gubben då. Vi drog vagnen ända ner på körgårn. Dä var en vörd, dä va inte någon körka ä. Dä va en

vörd. Å så gick Frank å fick tag i en man på vägen å ville han skulle få han te hjälpa oss. Ja, vi ställde oss, den där karln å jag i huvudändan då å Frank i fotändan å så släppte vi ner kista. När vi fick ner kistan så vart det sne. Å då hoppa Frank ner han med en skyffel å rätta den där kistan han å var så frimodig å sen vi fått ner gubben där då la vi över plankor å gick därifrån.

- Blev det aldrig någon jordfästning för honom?

- Jo, men det vart på söndagen, Dä var på en vardag, Ja, det var dan före midsommarafton. Å den gubben heta Fredrik Hammar. Vi kalla'n för Storfredrik i dagligt tal. Dä ä gammalt dä.

- Ni berättade någonting i går om att om man tagit livet av sig så fick man inte föras in på kyrkogården?

- Ja, en som tagit livet av sig då, gjort självmord, den skulle lyftas på sidan av kyrk.... dom eller själva muren å staketet. Å dom fick inte gå rätta vägen ä. Å inte fick kyrkklockorna, tre som dom får en vanlig människa. Dom fick inte några klockor alls sådana där som livet själv. Utan dä va alldeles som dä var ett djur bara. Men nu ä det där borttaget alltihop. Dä var nog så hela svenska kyrkan tänker jag. Dä var inte bara Bjuråker tänker jag, Det var det nog inte. Å så där vidare. Å den där rättarn dog 19... Han hetta Berg den där rättarn. Jag jobba åt han då. Då han dog var jag 19 år. Sen vart cä ny rättare som var mæg att den där Bergström. Han hetta Per Svensk. Å han vart som rättare 1907 han, å 1916 vart han dö. Å sen när han vart dö, vart dä en rättare som hetta Rickard Berg å han var rättare i två år. Å den jobba jag åt. Sen kom det hit en rättare sen som hetta Hedlund. Han var här 5 år den rättarn, Å dä var en väldigt bra karl. Han flytta härifrån 1923. Å så kom de hit en sen som hetta Larsson. Å han är nog den sämste jag har arbetat år. Han hade nog inga vitsord om sig. Jo, jag vet en gång jag då vi skulle ta in hästar från hagen. Vi var tre stycken. Å vi skulle ta annan var

gång. Då var så han mena, men jag tog första veckan ja, å jag hade ont i benet, för jag låg i benbrott. Å på lördagskvällen skulle vi byta för nästa vecka. Å jag var inna i den där kammarn då när jag hörda då sa en som hetta Johann Eriksson: "Ska jag gå åt veckan jag nu då?" "Nej, han får fortsätta å gå han Knut". Då tänkte jag å: "Nu är stridshandsken kastad". Men då slutade jag å gick däri-från. Å, de har jag sagt åt en nu å länge sen. Å då tänkte jag så om han var utan samvete alldeles. Jag skulle gå deras turer jag å. Inte var väl det fasoner ä. Så från min sida har jag inte.....

Strödda upplysningar av Knut Lejdström, Strömbo ka.

Smederna på Strömbacka städslades vid nyårstid vart år för nästkommande års arbete. Härvid skrev de under ett kontrakt samt fick 5 kr i städselpengar. Lejdströms far var med om detta förfarande men inte Lejdström själv, ty varken skogs- eller jordbruksarbetare städslades.

Malt, korn, råg, sill och strömming fick alla arbetare en gång i månaden. Pengar togs ut vart tredje kvartal. Till nyår hölls årsräkning med alla anställda. Det kunde inträffa att skulder härvid skrevs av.

Skomakare och skräddare fanns i trakten och dessa skickade sina räkningar till kontoret där de drogs av direkt på lönerna.

Vällingklockan ringde varje morgon kl 6 och på kvällarna kl 7. Vid morgonringningen skulle alla jordbruksarbetare samlas på stallbacken och det blev avbasning om man kom för sent. Sommartid fick arbetarna 1.25, vintertid 0.75. Olika inspektorer på Strömbacka: Högberg, Heffberg, Grafström, Bovallius, Brolin, Fåhraeus och Hessner. Lejdströms fader upplevde de fem första.

Förr i tiden kom malmen till Moviken via Hallbo från Hudiksvall. 1860-1875 använde man sig av slussvägen mellan Näsvisken och Forsa men redan 1888 blev banan Hudiksvall-Ljusdal färdig och transportererna gick då direkt till Näsvisken. I Lejdströms faders tid var det oerhört gott om fisk i sjöarna, alla fiskade och detta hjälpte i hög grad upp hushållet.

Fadren var mycket intresserad av läsning. Tillsammans med 2 andra män prenumererade han på "Riksdagsprotokoll". Lejdström minns från barndomen att familjen tillsammans med 3 andra familjer gick ihop om "Hudiksvalls Allehanda", som kom en gång i veckan. Senare läste man "Hudiksvalls-Posten", den var man 2 familjer om. Från 1909 fanns "Hudiksvalls-Tidningen" som kom 3 gånger i veckan.

I Strömbacka hade IOGT ett bibliotek, men enligt Lejdström skall det inte ha använts så ofta.

Den fru som ställde om så att myrorna drog in hos Tigerströms, hette fru Englund men kallades Tupp-mora efter gården där hon bodde. Hon kunde även ordna så att korna inte kom hem till kvällen om det var någon som väckt hennes avundsjuka.

Föräldrar... Jag hade styvfar. Min mor hon var ju härifrån och kanske var hon född i den här gården. Hon flytta till Huskavall för att gifta sig där. Så i min ungdom så var man där rätt så mycket. Annars så bodde jag här hos morfar och morfar. Han var salikare på verkstan, morfar, han hette Gustav Öberg. Det var han på slutet. Å hon var... förde båten ett tag å.

- Å ni bodde i den här gården?

- Nej, här bodde den innan jag blev född i den här gården. Å så flyttade den dit... Ja, den bodde på flera ställen. Den bodde... där arrendatorn har bodde stalldrägar, det var två lägenheter där. Där bodde morfar och morfar där. Med rum och kök. Men då byggde den en sängkammare upp, morfar å morfar. Det minns jag. Det tyckte en var något väldigt storslaget, på den tiden. Men den fick kosta på det själv. Men virka fick den utav bolaget. Å så då arrenderade den ut jordbuket här. Då köpte den en gård längre borton till höger arrendegården här som står på vänster sida vägen. Där är Karna Hansson som bor nu.

- Jaha, var det den som bodde där förr Karna Hansson och hennes mor?

- Ja. Men gick på auktion då den köpte, å så ropade den in den.

- Det berättade hon för mig ja.

- Jag förstod det. Jaha.

- Kanske ni några syskon?

- Jag har å halvsyskon. Å så hade jag en halvbror här som var en å...

...ett halvår yngre än mig.